

Mineralenbalans op verschillende schapenbedrijven

J. de Boer (PR)

D. van Bodegraven (IKC-RSP)

De schapenhouderij in Nederland komt in vele variaties voor. Van hobbymatig tot professioneel, van klein- tot grootschalige bedrijven. Voor de toekomst is het van belang om te weten hoe groot bij deze bedrijfstypen het overschot op de mineralenbalans en hoe het saldo is. Uit berekeningen blijkt dat naarmate de schapenhouderij intensiever wordt, ook het overschot op de mineralenbalans toeneemt. Jaarrondproductie heeft het hoogste overschot aan mineralen, maar daarnaast ook het hoogste saldo. Bij extensieve schapenhouderij is de mineralenbalans nagenoeg in evenwicht.

Er komen allerlei bedrijfstypen voor. Het is interessant om eens te kijken naar de mineralenbalans en het saldo van deze bedrijven. Voor de volgende typen bedrijven is een berekening opgezet:

- aflammen in het voorjaar en in de weide de lammeren afmesten
- aflammen in december en op stal afmesten (paaslamproductie)
- jaarrondproductie
- extensieve schapenhouderij.

Allereerst worden de uitgangspunten van de verschillende bedrijfstypen op een rij gezet. Daarna gaan we in op de resultaten van de mineralenbalans en het saldo.

Bedrijfskenmerken

Uitgangspunt is dat alle bedrijfstypen zelfvoorzienend zijn voor ruwvoer. Het vervangingspercentage is 25 %. Per bedrijfstype rekenen we alles per ha door (zie tabel 1).

Type 1: Aflammen in het voorjaar

Dit bedrijf houdt 15 ooien (Texelaars) per ha bij een bemestingsniveau van 300 kg N. Het drachtigheidspercentage van de oude en jonge ooien is respectievelijk 98 % en 88 %. De worpgrootte is 1,7 lam. De ooien lammen af in het voorjaar en de lammeren worden bij een normale groei (200 gram/dag) in de periode eind juli t/m oktober slachtrijp verkocht. De ooi- en ramlammeren wegen dan respectievelijk 39 en 41 kg levend. Ze brengen gemiddeld f 7,50 per kg geslacht gewicht op.

De ooien zijn op stal gehuisvest van januari tot half april.

Type 2: Aflammen in december (paaslamproductie)

Dit bedrijf houdt ooien met Suffolk- en Texelaar bloedvoering. De ooien worden niet gesponsd, maar normaal gedekt in juli en lammeren in december af. De lammeren worden op stal slacht-

Tabel 1 Uitgangspunten bedrijfstypen

	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
Ooien (per ha)	15	17,5	15	
N-Bemesting (kg/ha)	300	300	300	0
Droge-stofopbrengst (ton/ha)	9	9	9	4,8
VEM-opbrengst gras (VEM)	940	940	940	850
Worpgrootte	1,7	1,6	2,6	1,7
Drachtigheid (%)	96	91	115	96
Groei geboorte-afleveren (gr/d)	200	220	225	160
Aflevergewicht ooilam (kg)	39	29	30	39
Aflevergewicht ramlam (kg)	41	31	34	44
Opbrengstprijis (f/kg gg)	7,50	9,00	6,75	7,00
Strogebruik (kg/ooi)	58	80	80	34

rijp gemaakt en in maart en april afgeleverd. De oeien gaan begin december op stal en blijven er tot de lammeren zijn afgeleverd. Doordat er meer krachtvoer aangekocht wordt en de lammeren op stal gemest worden is de bezetting van het aantal oeien wat hoger. De lammeren worden niet gespeend en afgeleverd op een levend gewicht van circa 30 kg. De opbrengstprijzen liggen rond Pasen hoger. De lammeren brengen gemiddeld 9 gulden per kg op. Zowel worpgrootte als drachtigheidspercentage zijn iets lager dan bij bedrijfstype 1.

Type 3: Jaarrondproductie

Op bedrijfstype 3 worden jaarrond lammeren geproduceerd. Het aantal geboren lammeren per gemiddeld aanwezige ooi is drie bij een drachtigheidspercentage van 115 %. Een gedeelte van de oeien lamt dus meer dan één keer per jaar. De lammeren worden op een leeftijd van zes weken gespeend en gedeeltelijk op stal afgemest, afhankelijk van de geboorteperiode. De lammeren groeien gemiddeld 5 % sneller dan bij de bedrijfstypen 1 en 2. De ooi- en ramlammeren worden afgeleverd op een gewicht van resp. 30 en 34 kg. De slachtkwaliteit van de lammeren is duidelijk minder dan bij bedrijfstype 1 en 2. De opbrengstprijzen variëren in het jaar. Gemiddeld brengen de lammeren f 6,75 per kg op.

Type 4: Extensieve schapenhouderij

Dit bedrijfstype komt overeen met een biologische schapenhouderij of een bedrijf dat dijken of natuurgebieden beheert. Er wordt geen stikstof uit kunstmest gestrooid. Daardoor is de grasproductie behoorlijk lager (4,8 ton drogestof per ha) en

ook de voederwaarde van het gras is lager (850 VEM). Dit bedrijf houdt zeven Texelaarooien per ha. De oeien lammeren in het voorjaar af en worden in het aflamseizoen twee maanden gehuisvest. De worpgrootte is 1,7. Door de lagere kwaliteit van het gras is ook de groei van lammeren behoorlijk lager. De lammeren zijn in de periode eind augustus tot december slachtrijp. De prijzen zijn in die periode wat lager. De lammeren brengen gemiddeld f 7,- per kg geslacht gewicht op.

Toename overschot mineralenbalans bij intensieve bedrijfsvoering

In tabel 2 staan de aan- en afvoer en het overschot aan mineralen per hectare vermeld.

Stikstof wordt voor een groot deel aangevoerd via de kunstmest (bij de eerste drie bedrijfstypen 300 kg). Daarnaast worden de mineralen via het krachtvoer en in mindere mate via het strooisel aangevoerd. De afvoer van mineralen gaat vooral via de verkochte dieren en in mindere mate via de wol.

In het algemeen zien we dat de overschotten van mineralen toenemen, naarmate de schapenhouderij intensiever wordt. Dit komt doordat bij de paaslam- en jaarrondproductie de aanvoer van mineralen via het krachtvoer en het stro aanzienlijk toeneemt. De oeien zijn gedurende een langere periode gehuisvest en krijgen meer krachtvoer. Daarnaast worden de lammeren geheel of gedeeltelijk op stal afgemest met krachtvoer.

Saldo hoger bij extensieve schapenhouderij door lagere kosten

Bij de genoemde uitgangspunten is het saldo per hectare en per ooi berekend. Het saldo bestaat

Tabel 2 Aan- en afvoer en overschot aan mineralen (kg/ha)

	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
<i>Stikstof</i>				
- Aanvoer	337	352	388	14
- Afvoer	32	31	46	15
Overschot	305	321	342	-1
<i>Fosfor</i>				
- Aanvoer	5	7	13	2
- Afvoer	6	5	9	3
Overschot	-1	2	4	-1
<i>Kali</i>				
- Aanvoer	23	33	47	8
- Afvoer	2	3	4	1
Overschot	21	30	43	7

uit de opbrengsten (inclusief ooi premie) minus de toegerekende kosten. De uitkomsten staan in tabel 3.

Jaarrondproductie heeft het hoogste saldo per ha. Maar dit bedrijfstype vraagt ook 40 % meer arbeid en meer kennis van de bedrijfsvoering. De productie van paaslammeren heeft een lager saldo ten opzichte van het aflammeren in het voorjaar.

Opmerkelijk is dat eenzelfde saldo per ooi op geheel verschillende wijze tot stand kan komen. Bij het intensieve systeem komt dit saldo tot stand via een hoge lammerproductie per ooi met jaarrondproductie en een snelle groei van de lammeren en hoge veebezettingen. Bij het extensieve systeem is het saldo het resultaat van besparin-

gen op de aankoop van kunstmest en krachtvoer.

Conclusies

Bij een extensieve wijze van schapenhouderij (zonder kunstmest en aankoop ruwvoer) is de mineralenbalans nagenoeg in evenwicht (aanvoer is afvoer).

Met het intensiever worden van de schapenhouderij (hogere aankoop van krachtvoer en kunstmest en een hogere veebezetting) neemt het overschot op de mineralenbalans toe.

Door de lage kosten (krachtvoer, kunstmest) is het saldo per ooi in het extensieve systeem hoger dan bij de andere drie bedrijfstypen.

Tabel 3 Opbrengsten, toegerekende kosten en het saldo

	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
Opbrengsten (flha)	3648	3637	5177	1761
Toegerekende kosten (flha)	2322	2566	3427	994
Saldo per ooi (excl. ooi premie)	575	196	875	416
Saldo per ooi (incl. ooi premie)	1325	1071	1607	766
Saldo per ooi (incl. ooi premie)	88	61	117	109

Bij extensieve schapenhouderij (biologische of eendijkbedrijf) is de mineralenbalans nagenoeg in evenwicht.